

Mannen in de vrouwelijke wereld van opvoeding en opvang

De erkenning van de betekenis van mannen – vaders, medewerkers – in voorzieningen voor opvang en educatie voor jonge kinderen groeit. Dat perspectief biedt veel kansen en mogelijkheden, die we in deze uitgave van *Kinderen in Europa* willen onderzoeken. In deze uitgave concentreren we ons op de positie van mannen in voorzieningen voor jonge kinderen zonder de complementariteit van de mannen en vrouwen noch de genderproblematiek te vergeten. We willen een nieuw perspectief schetsen voor de positie van jongens, vaders en mannelijke medewerkers in de voorzieningen voor jonge kinderen. Te vaak worden deze voorzieningen gedomineerd door 'het vrouwelijke'. De auteurs laten in hun bijdragen zien dat de aanwezigheid van mannen van grote betekenis is voor de ontwikkeling van zowel jongens als meisjes. Het zou zonde zijn de kansen en uitdagingen die de aanwezigheid van mannen biedt, onbenut te laten.

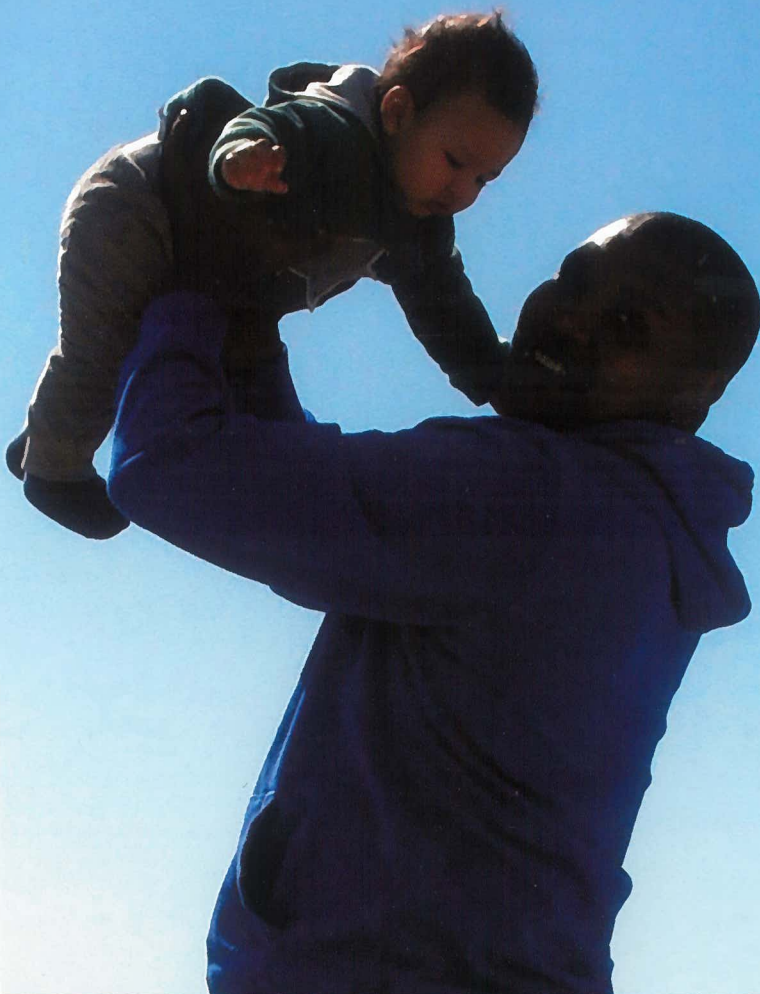
DOOR: MARIE NICOLE RUBIO – De rolverdeling binnen het gezin is in de meeste Europese landen nog vrij traditioneel. Dat is tegengesteld aan het breed gedragen streven naar gelijkheid tussen de seksen. In dit streven worden de biologische verschillen van beide geslachten niet ontkend, net zo min als andere verschillen tussen individuen. Het respect voor verschillen is een voorwaarde voor de vrijheid van ieder individu, die gezien en erkend wordt in heel zijn eigenheid. Datzelfde respect is voorwaarde om ieder individu met al haat of zijn mogelijkheden tegemoet te treden.

Het artikel van *Adrienne Burgess* legt de nadruk op essentiële aspecten in de evolutie van onze moderne samenlevingen. Ze benadrukt daarbij de betekenis van de opvangstructuren van de voorschoolse opvang en educatie van jonge kinderen voor die maatschappelijke veranderingen. Deze veranderingen moeten het mannen mogelijk maken hun aandeel te leveren in de opvoeding van de kinderen. Vaders zijn essentiële figuren in de ontwikkeling van kinderen. Hun functie en plaats binnen de gezinsverhoudingen zijn ingrijpend veranderd. Die veranderingen heeft *Françoise*

Hurstel onderzocht. Ze reikt inzichten aan vanuit het standpunt van de psychoanalyse, die veranderd zijn in de antropologie en de geschiedenis en die begrijpelijk maken hoe die verandering een bron kan zijn van innovatie en vernieuwing. Die innovatie en vernieuwing zijn perfect geïllustreerd in het artikel van *Yasemin Sıralı* en *Dilek Özmen*. Ze beschrijven een initiatief van de Turkse ngo ACEV, een organisatie die sinds lang met moeders werkt. Die vrouwen willen deelnemen aan een programma, waarin vaders mee nadenken over hun positie ten opzichte van kinderen, opdat ze hun onderlinge band leren begrijpen en de kinderen meehelpen opvoeden.

In sommige landen wordt de vraag naar de positie van mannen in de kinderopvoeding al veel langer gesteld. De artikelen van *Leif Askland* uit Noorwegen en *Tim Rohrmann* uit Duitsland zijn met name interessant omdat ze aantonen hoe pedagogische argumenten door politieke initiatieven omarmd worden, terwijl ze niet onderbouwd zijn door een evenwichtige visie op de gelijkheid van mannen en vrouwen in voorzieningen voor jonge kinderen. Ze tonen hoe en met welke steun die initiatieven tot stand zijn gekomen. In Noor-

wegen zijn zo'n twintig jaar geleden campagnes opgezet om de werving van mannen in de voorzieningen voor jonge kinderen aan te moedigen. Om die professionele mannen te ondersteunen zijn netwerken opgezet die het mogelijk maken dat zij hun professionele ervaringen uitwisselen, en deze mannen in hun werk te ondersteunen. In Duitsland bestaat al sinds een tiental jaren een vrijwilligerspolitiek die de aanwerving van mannen begunstigt. Om progressie te maken in de gelijkheid van mannen en vrouwen in kindvoorzieningen, zijn vorming en educatie, netwerken om ervaringen uit te wisselen en ondersteuning in het curriculum onontbeerlijk. In de ervaringen die *Helena Buric* in Kroatië heeft verzameld, laat zij zien hoezeer de mannen gemotiveerd zijn en dagelijks plezier hebben in hun werk met jonge kinderen. Dit kleurt de professionaliteit van de mannen en geeft hun plaats in de kinderopvang volop betekenis. In zijn artikel onderzoekt *Jan Peeters* uit België de invloed van de berichtgeving in de media over seksueel kindermisbruik op de plaats van mannen in de voorschoolse voorzieningen: 'Ze hebben het gevoel dat ze meer op hun tellen moeten passen.' Zijn overdenking

Cijfers verzameld door de redacteurs van Kinderen in Europa:

Zweden: het aantal mannen bedraagt in 2010 ongeveer 6.200 (8,3 procent).

Duitsland: het aantal mannen is verdubbeld tussen 2002 en 2011 (van 8.182 naar 15.592), al blijft de verhouding door de uitbreiding van de sector zwak (van 2,5 naar 3,8 procent).

Kroatië: de voorschoolse voorzieningen (1-6) tellen slechts een klein aantal mannen. Volgens het Ministerie van Wetenschappen, Opvoeding en Sport is 5 procent van de beroepskrachten man. Het zijn leraren, pedagogen, therapeuten en directeuren.

Vlaanderen: 3,4 procent mannen in de voorschoolse kinderopvang, 2 procent in de gesubsidieerde kinderdagverblijven, 4,1 procent in private kinderdagverblijven, 2,9 procent private gastouders, 3,1 procent gastouders in de dagopvang en 4,9 procent in de voorschoolse opvang.

In **Wallonië-Brussel:** voor de 0- tot 3-jarigen is één percentage mannen erg zwak; voor de 3- tot 12-jarigen is het lager onderwijs in

2009-2010 voor 80 procent van de medewerkers vrouwelijk en 61 procent in het gewoon secundair onderwijs. De toestand in het kleuteronderwijs was lange tijd exclusief vrouwelijk en kent nu een zachte vermannelijking (3 procent in 2009-2010) die vooral te danken is aan de inzet van de leraren voor sport en spel. In de buitenschoolse kinderopvang zijn de professionals meestal vrouwen (waarschijnlijk 1 op 5, geen preciese gegevens bekend).

Schotland: de nationale overheidsstatistiek van 2010 telt 8 procent mannen in het primair onderwijs, 4 procent in de kleuterscholen voor kinderen van 3-5 jaar en 0 procent onder de gastouders.

Denemarken: 1,7 procent mannen in de kinderopvang (0 tot 2 jaar), 5,7 procent in de kleuterschool (3 tot 5 jaar). In voorzieningen voor kinderen van 0 tot 5 jaar is 6,7 procent man en in de bso 23,4 procent. Gemiddeld is 14 procent van de werknemers een man.

mondt uit in de overweging dat de genegenheden en emoties van de professionals wel degelijk belangrijk zijn. Het maakt niet uit of je vrouw of man bent, want beiden zijn nodig voor de ontwikkeling van de kinderen.

We denken in dit nummer vooral aan de jongens. Zoals de Franse *Christelle Declercq* en *Danièle Moreau* het zo mooi zeggen: 'Je komt niet als meisje of jongen ter wereld, je wordt het.' Het begrijpen van de ontwikkeling van genderidentiteit is onontbeerlijk, want al is het biologische verschil van de seksen een onontkoombare realiteit, het is de betekenis die de samenleving aan dat verschil geeft, die het ijkpunt is voor de jonge kinderen. Vandaar dat we hierover moeten nadenken binnen de projecten van onze voorzieningen. Daarbij kunnen ervaringen van anderen ons inspireren. Een eerste les komt uit de kleuterscholen in Frankrijk en Portugal. *Maria João Cardona* beschrijft een observatie van de vorming van de eigen identiteit. De tweede ervaring leidt ons naar Polen: *Magdalena Korsak* en *Grazyna Wozniak* tonen aan hoe wetenschappelijke projecten een sterke ontwikkeling van zowel de cognitieve als de sociale competenties van jongens bevorderen. In het Denemarken van *Jens E Jørgensen* en *Henrik Haubro* zijn de ervaringen gericht op een beter begrip van de visies van de jongens, om zo hun opvoedingspraktijk te verbeteren. Als land onderschrijft Zweden 'het onschendbare karakter van de individuele vrijheid en integriteit, de gelijkwaardigheid van alle personen, de gelijkheid van de seksen en de solidariteit', aldus *Eva Årlemalm-Hagsér* en *Anette Hellman*. Hun bijdrage laat ons kennismaken met een methode om de rolverdelingen in het spontane spel van kinderen en het effect daarvan op genderontwikkeling te evalueren.

Nora Milotay vertelt ons over de oprichting van een thematische werkgroep over 'Opvoeding en opvang in de voorschoolse voorzieningen' door de Europese Commissie: daarbij gaat het om de uitwerking van de aanbevelingen, die zijn uitgewerkt in 2011 en gevalideerd door de Raad van Ministers. Ten slotte is de bijdrage van *Ferruccio Cremaschi* gewijd aan de gevolgen van de economische crisis, die ook voor de kinderopvang geen rozengeur en maneschijn is. Tal van internationale organisaties onderstrepen het belang van de voorzieningen voor jonge kinderen voor de wereld van morgen, maar helaas moeten we ook vaststellen dat op dit moment de sector in een aantal landen wordt opgeofferd in naam van de 'begrotingsevenwichten'!

Marie Nicole Rubio is directeur van *Le Furet*, organisatie voor jonge kinderen en culturele diversiteit (*L'association le Furet Petite enfance et diversité*) in Straßburg.
E: 741marienicole.rubio@lefuret.org